

KOZMA DOMINIKA

KREATIVITÁSFEJLESZTÉS KORTÁRS MESÉKKEL

Óvopedagógusként különösen fontosnak tartom a kreatív gondolkodás művészetekkel történő fejlesztését. A képzőművészeti és ének-zenebeli fejlesztés mellett sok lehetőséget kínál az irodalom is a kreativitás kibontására, akár már egészen kisgyermekkorban. Az óvopedagógiára az összművészeti nevelés előtérbe helyezése a jellemző, ezért záródolgozatomban én is egy ilyen szemléletű projekt kidolgozására vállalkoztam. Egy öt alkalomból álló foglalkozássorozatot állítottam össze, amelyben – más művészeti ágakra támaszkodva, a kreativitásfejlesztésre összpontosítva – kortárs irodalmi meséket dolgoztam fel. A foglalkozássorozatban található játékos gyakorlatokat és tevékenységeket úgy állítottam össze, hogy elsősorban a kreativitást fejlessék. A projekt során fontosnak tartottam bemutatni a mese pozitív hatásait és a kreatív módon történő felhasználásának a lehetőségeit az óvodai irodalmi nevelés során.

Minden szövegfeldolgozás más-más kreatív módszerrel került bemutatásra. A gyerekek fantáziáját a bemutatás, mesemondás, beszélgetés, buzdítás, gondolkodtatás, drámapedagógia és a szemléltetés módszerével próbáltam stimulálni. A mesealkotásokat saját készítésű mesekövekkel, papírszínházzal, mesetérképpel, meseböngészővel és lapbookkal kiviteleztem. Írásomban a mesealkotáshoz használt kreatív módszereket mutatom be, amik ötleteket kínálhatnak egy-egy irodalmi foglalkozás kidolgozásához.

MESÉLÉS MESEKÖVÉK SEGÍTSÉGÉVEL

A mesealkotás előtt elkészítjük a meseköveket. Ehhez lapos kövek és filctollak kellenek. Az óvopedagógus a választott mese alapján kiválaszt néhány fontos motívumot, amit ráfest a kövekre. A köveket rejtő varázsdoboz

készítésébe a gyerekeket is bevonhatjuk. Egy 20x30 cm-es kartondobozt színes csomagolópapírral bevonunk és kibélelünk. A gyerekekkel a dobozt kidíszíthetjük, így ízlése szerint mindenki rárajzolhat valamit. Fontos hagynunk, hogy a saját kreativitásuk érvényesüljön a díszítésnél.

A mesemondás megkezdése előtt elővesszük a meseköveket rejtő dobozt. A köveket kiszedjük a dobozból és körbeadjuk, hogy mindenki a kezébe vegye, megnézze, majd közösen megbeszéljük, hogy milyen motívumok találhatóak rajtuk. Igyekezünk mindenkit bevonni a beszélgetésbe és mindenkit meghallgatni, hogy ki milyen motívumot vélt felfedezni a köveken. Közöljük a gyerekekkel, hogy a kövek motívumai egy történetet mesélnek el nekünk. Mielőtt belevágnánk a mesealkotáshoz, a gyerekekkel együtt megpróbáljuk kitalálni, hogy a kövek milyen történetet fognak rejtteni. A gyerekek

szabadon ötletelhetnek, hogy miről fog szólni a mű és magyarázzák is meg, mire alapozzák a feltevéseiket. Ezután megkérjük őket, hogy a fantáziájukra hagyatkozva rendezzék sorba a meseköveket, aszerint, hogy szerintük milyen sorrendben következnek egymást az események. Az ötletek meghallgatása után kezdjük a szöveg bemutatását, mesélését. Ha a mese-alkotás során az adott motívumot ábrázoló mesekő szerepet kap a mesében, a mesekövet felmutatjuk a gyermekeknek, hogy mindenki megnézhesse, majd egy kiválasztott gyermeknek adjuk megőrzésre. A mesealkotást csak addig szakítjuk meg, míg a mesekövet felmutatjuk és a gyermek kezébe adjuk, majd folytatódik a történet. Amennyiben a mese nem túl hosszú, újra megismételhetjük, ezúttal viszont a gyermekek fogják felmutatni a meseköveket abban a pillanatban, mikor a kövön található motívum feltűnik a mesében, ezzel is fejlesztjük a reakcióképességüket.

A mese végeztével tovább játszhatunk a mesekövekkel. A gyermekek egy számukra tetszőleges mesekövet választhatnak maguknak, ami köré egyénileg néhány mondatos rövid történetet szerkesztenek, fejlesztve a fantáziájukat, a szókincsüket, a beszédképességüket és a gondolkodásukat. Majd a meseköveket sorrendbe rakjuk az első történetalkotótól az utolsóig.

1. kép: mesekövek

2. kép: varázsdoboz

MESÉLÉS PAPIRSZÍNHÁZ SEGÍTSÉGÉVEL

A mesealkotáshoz elő kell készíteni a papírszínházhoz szükséges kellékeket, a mesét bemutató képeket és a papírszínházhoz szükséges keretet. A képeket az óvopedagógus önállóan készíti el, a keretet azonban a mesealkotás előtti napon vagy a reggeli tevékenység során a gyerekekkel együtt is elkészíthetjük.

A kerethez szükség van egy nagyobb kartonpapír dobozra, amelynek az előlapja közepébe egy A3-as nagyságú lyukat vágunk. Ezen a lyukon keresztül válnak láthatóvá a mesét bemutató képek. A keret előlapján kívül az egyik oldalát is kivágjuk, hogy egyszerűen betehetőek és eltávolíthatóak legyenek a mesét bemutató képek. A dobozt a gyermekekkel együtt lefesthetjük és kidíszíthetjük, amihez temperát használunk.

A papírszínházhoz szükséges mesét bemutató képeket az óvopedagógus rajzolja és festi meg otthon, a tervezés időszakában. A képekhez A3-as méretű rajzlapra, ceruzára és filctollakra van szükség.

A mesealkotás előtt a gyerekeket szőnyegre ültetjük, és elővesszük, közösen megnézzük a papírszínház képeit. A gyermekek ötletelni kezhetnek, a képek alapján vajon milyen történet kerül bemutatásra és milyen címet adhatnánk neki. Ezután tetszés szerint választanak egy képet, majd egyesével kiállnak a többiek elé. A feladatuk, hogy a kép alapján vagy a képen szereplő emberekkel és tárgyakkal elmondjanak egy rövid történetet. A történetet egyénileg, a saját elképzeléseik és ötleteik szerint mondják el, csak a kreativitásuk szabhat határt a mesélésnek. Minden gyermeket bevonunk a foglalkozásba és mindenki meséjét figyelmesen végighallgatjuk.

A gyermekek történetalkotását követően a képeket sorrendben szedjük és a keretbe helyezzük. Ezzel kezdetét veheti a mesealkotás. A mesélés alatt is próbáljuk aktívan bevonni a gyermekeket, a történetmondás során rámutatunk a képen látható jelenségekre, erősítjük a vizuális dekódolást.

A mesélés végeztével a gyermekekkel együtt továbbgondolhatjuk a történetet. A gyermekek lerajzolhatják, hogy a szereplő élete hogyan folytatódik tovább, milyen további élményei lesznek. A rajzolás után elmesélhetik

és be is mutathatják, hogy ki hogyan képzele tovább a történetet.

3. kép: papírszínház

MESÉLÉS MESETÉRKÉP SEGÍTSÉGÉVEL

A mesealkotás előtt előkészítjük a mesetérképet, amelyet egy nagy plakátszerű rajzlapra rajzol az óvopedagógus. A mesetérképen megjelennek a mese szereplői abban a sorrendben, ahogy a meseszöveg alatt feltűnnek. A mesetérképet az óvopedagógus készíti el fekete-fehérben, hogy a foglalkozás során a gyermekeknek legyen alkalmuk kiszínezni a képeket. A szereplők a kétoldalú ragasztónak köszönhetően könnyen eltávolíthatóak a térképről, így a gyermekek változtathatják a történetet.

Mesélés előtt elővesszük a fekete-fehér mesetérképünket és együtt megnézzük, hogy milyen szereplőket vélnek felfedezni a térképen. Beszélgetést indíthatunk arról, hogy mit tudunk a térképen szereplő elemekről, értékelhetjük, csoportosíthatjuk azokat.

Ezután megkezdődik a mese bemutatása a mesetérkép segítségével. A történet menetét a térképen keresztül követik a gyerekek, az óvopedagógus mindig rámutat arra a részre, amiről épp beszél. A mese végeztével a gyermekek közösen kiszínezhetik a mesetérképet. A leszedhető ábráknak köszönhetően szétoszthatjuk a munkát a gyermekek között, tehát lesznek háttérfelelősök, akik a háttérrel festik meg, lesznek, akik szereplőket festenek, akik környezetet festenek stb. A végén a térkép darabjait újra összerakjuk a gyermekekkel közösen.

Ezután a mesetérkép segítségével megpróbálunk más alternatív befejezést alkotni, amihez segítségünkre lehetnek a mesetérképről levehető ele-

mek. Ezeket könnyen kicserélhetünk más elemekre, így mindig új és új mesét alakíthatunk ki. A gyermekek új szereplőket készíthetnek és ezek felragasztása után mondhatják el az újonnan alkotott történeteiket.

4. kép: mesetérkép

MESÉLÉS MESEBÖNGÉSZŐ SEGÍTSÉGÉVEL

A foglalkozáshoz el kell készítenünk a történethez kapcsolódó 60x45 centiméter méretű meseböngészőt, melyet a gyermekekkel együtt is megalkothatunk az előző napok képzőművészeti foglalkozásain, illetve a reggeli foglalkozások keretein belül. A böngészőhöz szükségünk van néhány újságpapírra vagy nyomtatott képekre, melyeken a választott mesénk szereplői megjelennek. Ezenkívül ollót, ragasztót és egy nagy plakátszerű rajzlapot is felhasználunk a böngésző elkészítéséhez. A gyermekekkel együtt kinyírjuk a figurákat az újságból. A kivágott darabokat elhelyezzük és ráragasztjuk a rajzlapra, így megkapjuk a mese történetének teljes képét, amelyen a mesében felbukkanó szereplők mindegyike megjelenik. Az óvopedagógus különösen odafigyel arra, hogy az újságlapok és a nyomtatott képek csak a mesében megjelenő elemeket tartalmazzák. A tevékenység alatt igény szerint segítünk a gyermekeknek és folyamatos útmutatást adunk nekik.

A történet bemutatása előtt elővesszük az együtt elkészített meseböngészőt és jól látható helyre rakjuk. A gyermekek a szőnyegen ülnek úgy, hogy mindenki jól lássa a böngészőt is és az óvopedagógust is egyaránt. A foglalkozás kezdetén közösen megnézzük, kik és mik szerepelnek a böngészőn, milyen állatok, növények, lények jelennek meg rajtuk. Együtt meg is számolhatjuk a böngésző szereplőit, de figyelembe vehetjük azt is, hogy

milyen színek jellenek meg rajta. Kitalálhatjuk, hogy milyen helyszínt jelenít meg a böngésző és hol fog játszódni a bemutatásra kerülő történet. Minden óvodást ezáltal beszédprodukcióra ösztönözhetünk, hogy szabadon engedje a fantáziáját.

Ezután kezdetét veszi a mesealkotás, amelynek alapjául szolgál az elkészített böngésző. A mese bemutatása alatt, a mesélés közben az elhangzott szereplőt megkeressük a böngészőn és megmutatjuk. A mutatást az óvopedagógus végzi, hiszen így elkerülhető, hogy a mesét megszakítsuk és tönkretesszük a meseélményt. A történet ezáltal gördülékenyen hangzik el, könnyebben válik követhetővé, mintha a gyermekek egyesével állnának fel a helyükről és keresnék meg a szóban forgó szereplőt.

A mesealkotás után játékot indíthatunk a böngészővel. A gyermekek csukott szemmel rámutatnak a böngészőre. A játék lényege, hogy a mutatott tárgy, élőlény szerepét a gyermekek elmesélik a hallott történet által, tehát a mesehallgatást követően fel kell idézniük, hogy a mesében milyen szerepe volt, mit csinált az általuk választott lény. Ezt követően kreatív továbbgondolásra ösztönözzük a gyerekeket: megpróbálhatják kitalálni, hogy milyen élete volt az adott szereplőnek vagy motívumnak a hallott történet előtt, mi történt vele és a történet után hogyan alakult az élete.

5. kép: meseböngésző

MESÉLÉS LAPBOOK SEGÍTSÉGÉVEL

A foglalkozáshoz egy 30x42 centiméteres lapbookot készítünk. A mese motívumait ábrázoló egyes képeket a gyermekek színezik ki a reggeli foglalkozásokon. Ezeknek a képeknek a felhasználásával készül el a lapbook,

amelyet teljes egészében az óvopedagógus rajzol meg, hogy logikusan, jól fel tudja építeni a történetet. A lapbookhoz szükség van rajzlapra, színes papírra, színes filctollakra, színes ceruzákra, ollóra és ragasztóra. A lapbookon megjelenítjük a szereplőket, egy zsebet, ami a zászlót rejt és különböző kinyitható, illetve felhajtható ablakokkal követjük végig a cselekményt.

A mese bemutatása előtt minden gyermek elhelyezkedik a szőnyegen. Az óvopedagógus előveszi a lapbookot, amit a gyermekek elé helyez, így közösen megtekinthetik a színes képeket. A gyermekek minden forgatható, kinyitható elemet megvizsgálhatnak, majd elmondhatják, milyen elemeket vélték rajta felfedezni. Beszélgetést kezdeményezhetünk a szereplőről is, hogy a gyermekek szerint kik ők, mire hasonlítanak a leginkább.

A megbeszélést követően az óvopedagógus elkezdheti a mesealkotást. A gyermekek figyelemmel kísérik a hallott történetet és a lapbookot egyaránt. A mesealkotás után minden gyermek választ magának egy számára szimpatikus szereplőt, belebújik a választott szereplő bőrébe és egyes szám első személyben saját szavaival újrameséli a történetet. A gyermekek egyesével, a lapbook segítségével mesélhetik el a történeteiket egy rövid bemutatkozás után, hogy tisztában legyünk vele, melyik szereplő személyből meséli a történetet.

A történeteket követően a *Mi történt volna, ha?* című játékot játszunk, melynél egy bizonyos szituációváltozás miatt a gyermekekkel átírhatjuk a mesét. A kialakult történetet a gyermekekkel együtt eljátszhatjuk, eldramatizálhatjuk.

6. kép: lapbook